

nieuwe tuin en zoöp observaties

new garden and zoöp observations

Nieuwe Instituut, 2022

Frank Bruggeman i.s.m. Peter Zwaal

28/06: Bont zandoogje / Speckled wood

05/07: Nijlgans / Egyptian goose

18/07: Padenstructuur / Path structure

28/07: Vleermuizen / Bats

16/08: Draadalg / Green algae

22/08: Doornappel / Thorn apple

29/08: Kerstomaat / Cherry tomato

05/09: Dode dieren / Dead animals

12/09: Minder wenselijke bezoekers / Less desirable visitors

19/09: Tussenvijver / In-between pond

26/09: Jongkindstraat / Jongkindstraat

26/09: Uitstaande melde / Spear saltbush

03/10: Blanke champignonparasol / White dapperling

10/10: Verpotten kastanjeduiven / Repotting some chestnut
vines

17/10: Kaapse waterlelie / Water hawthorn

23/10: Gras op de oprijlaan / Grass on the driveway

31/10: Laatbloeiers / Late blooming wild flowers

28 juni 2022

BONT ZANDOOGJE

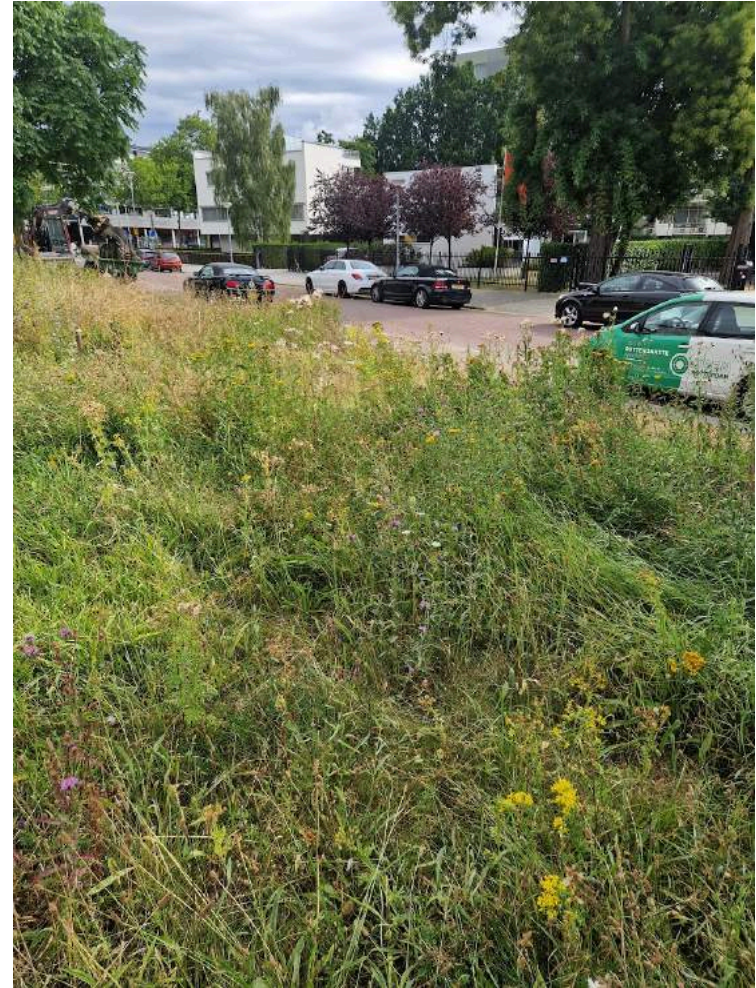
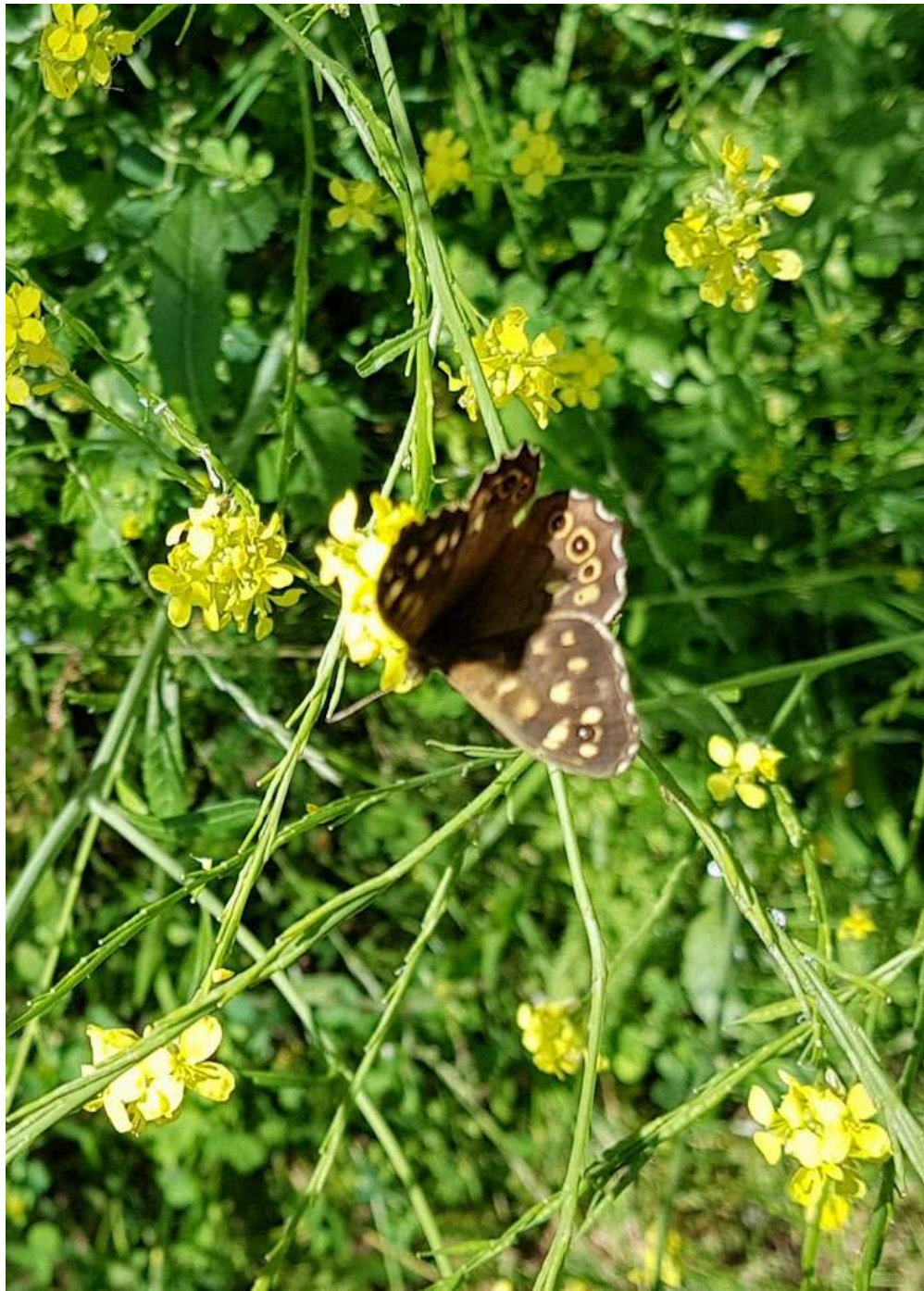
Het bont zandoogje (*Pararge aegeria*) is een dagvlinder die vrijwel overal in Nederland voorkomt. Nog maar enkele decennia geleden moest je vooral naar het bos om deze vlindersoort te zien maar tegenwoordig is hij ook in meer open tuinen en parken te vinden. De polygyne mannetjes zijn territoriale vechtersbaasjes, die elkaar soms tot op wel vijftig meter hoogte achtervolgen. Vrouwtjes, die te herkennen zijn aan de wat grotere gele vlekken, paren daarentegen slechts eenmaal gedurende hun leven. Ze leggen hun eitjes op grassoorten die half in de schaduw groeien, waaronder kweek, roodzwenkgras, kortsteel, straatgras, veldbeemdgras, kropaar, pijpenstrootje en witbol. Het bont zandoogje voedt zichzelf met nectar, honingdauw en sap van bloedende bomen. De vlinder is van eind maart tot en met half oktober te zien in drie elkaar overlappende generaties. Meestal overwintert het bont zandoogje in het rupsenstadium, maar de snelst groeiende rupsen zijn voor de winter al pop.

June 28, 2022

SPECKLED WOOD

The speckled wood (*Pararge aegeria*) is a butterfly that can be found almost everywhere in the Netherlands. Only a few decades ago one had to go to the forest to see this species, but nowadays it can also be spotted in urban parks and gardens. The polygynous males are territorial fighters, sometimes chasing each other up to fifty meters high. Females on the other hand mate only once within their lifetime. They can be recognized by the somewhat larger yellow markings and lay their eggs on semi-shaded grasses, such as couch grass, red fescue, meadow grass, blue grass, cock's-foot, purple moor-grass and white bulb. The speckled wood feeds on nectar, honeydew and sap from bleeding trees. The butterfly can be seen in three overlapping generations from late March to mid-October. Usually the speckled wood overwinters in the caterpillar stage, but the fastest growing caterpillars already pupate before winter.

12 juli 2022

NIJLGANS

Op 5 juli voor het eerst gespot in de grote vijver van het Nieuwe Instituut: een nijlganzen ouderpaar plus elf 'pijltes' van nog maar enkele dagen oud. Zoals bekend is de nijlgans (*Alopochen aegyptiaca*) een invasieve exoot die zich opmerkelijk goed thuis voelt in veel West-Europese steden. In Nederland is de nijlgans voor het eerst waargenomen in 1967. Sinds 2010 is de soort hard op weg om de wilde eend (*Anas platyrhynchos*) en andere watervogels te verdrijven uit stadssingels en -vijvers. In augustus 2017 werd de nijlgans op de EU-lijst geplaatst van te bestrijden invasieve exoten. Dat betekent dat EU-lidstaten de plicht hebben om in de natuur aanwezige populaties op te sporen, te verwijderen, of als dat niet lukt, zodanig te beheren dat verspreiding en schade zoveel mogelijk wordt voorkomen.

In juni van dit jaar boog de Rotterdamse gemeenteraad zich over de nijlgans naar aanleiding van een groeiende stroom klachten over ganzenpoep op recreatieweides bij zwembijvers. Ook trottoirs en fietspaden langs sloten zouden door de nijlgans worden bevuild - vervelend voor mensen die hun hond uitlaten (!) alsmede voor scootmobielgebruikers. De verantwoordelijke wethouder voor buitenruimte beloofde tijdens het debat geen nijlganzen te gaan 'afvangen' en doden maar wel het 'nestbeheer' te gaan intensiveren. Onverbloemd gezegd komt dat neer op het rapen en vernietigen van ganzeneieren.

Net zo plotseling en mysterieus als de nijlganzen in de vijver van het Nieuwe Instituut verschenen waren (waar hadden ze hun nest gehad?), bleken ze ook weer verdwenen en kwamen niet terug.

Tot teleurstelling van sommige terrasbezoekers en medewerkers van het Nieuwe Instituut, die zich een paar dagen prima met het jonge grut hadden vermaakt. Het plotselinge verdwijnen leidde uiteraard tot enige speculatie: zou de gemeente dan toch nijlganzen afvangen? Of zou het ouderpaar genoeg hebben gehad van al die opdringerige belangstelling? Als ik zelf een gok zou mogen doen, hou ik het erop dat de ganzenfamilie is verhuisd vanwege het ontbreken van een veilige rust- en overnachtingsplek direct aan de rand van de vijver.

July 12, 2022

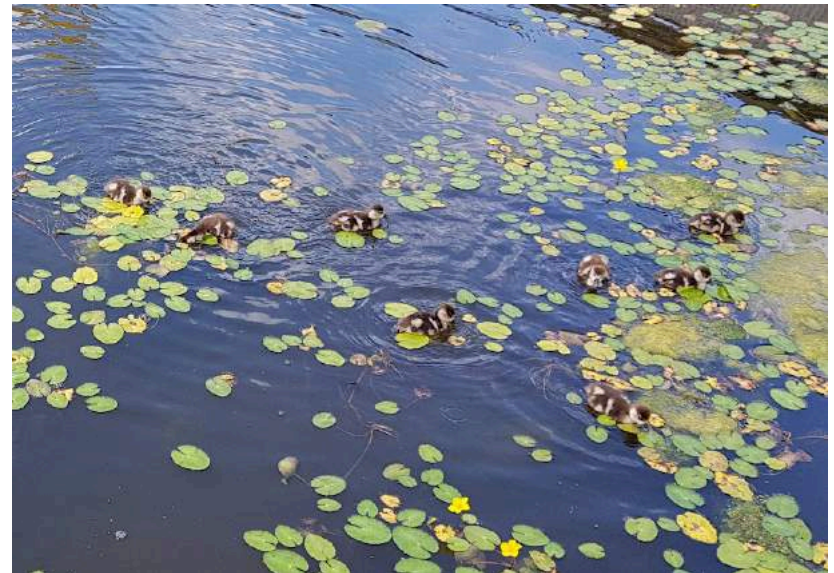
EGYPTIAN GOOSE

Spotted for the first time in the large pond of the Nieuwe Instituut on July 5: a pair of Egyptian geese plus eleven goslings, only a few days old. It is well known that the Egyptian goose (*Alopochen aegyptiaca*) is an invasive exotic species that feels remarkably at home in many Western European cities. In the Netherlands the Egyptian goose was first observed in 1967. Since 2010 the species is well on its way to expel the wild duck (*Anas platyrhynchos*) and other waterfowl from city canals and ponds. In August 2017 the Egyptian goose was placed on the list of alien species of EU-concern. This means that EU member states have a duty to detect, remove or manage wild populations, in order to contain the spread and damage of this species as much as possible.

In June of this year, the Rotterdam city council held a debate about the Egyptian goose in response to a growing stream of complaints about goose droppings on recreational meadows near swimming ponds. Sidewalks and cycle paths along canals were also reported to be infested by goose droppings - annoying for people who walk their dogs (!) as well as for people who use a mobility scooter. The Rotterdam alderman for outdoor space promised that Egyptian geese would not be captured and killed, but that 'nest management' would be intensified. Less euphemistically said this means collecting and destroying goose eggs.

Just as suddenly and mysteriously as the Egyptian geese had appeared in the pond of the Nieuwe Instituut (where had they had their nest?), they disappeared and did not return. Terrace visitors and employees of the Nieuwe Instituut, who had had a great time observing the goslings for a few days, were very disappointed. Of course this sudden disappearance led to some speculation: would the

municipality of Rotterdam capture Egyptian geese after all? Or would the geese parents have had enough of all that intrusive interest in their offspring? After some thought I think that the lack of a quiet place on the edge of the pond, to rest and spend the night, has prompted this geese family to go elsewhere.

18 juli 2022

PADENSTRUCTUUR

Met mijn gloednieuwe bosmaaier heb ik voor het eerst dit jaar de tuin gemaaid. De bedoeling is dat de begroeiing langs de gravelpaden in de Nieuwe Tuin laag gehouden wordt, zodat de formele looproute goed zichtbaar blijft. Vooraleer aan het eigenlijke maaiwerk van deze ongeveer 30 centimeter brede stroken kon worden begonnen, moesten deze stroken ontdaan worden van stenen en puin. De gravelpaden en insluitranden hebben namelijk een bedding van gebroken puin (ook wel puingranulaat of repac genaamd). Omdat deze fundering net wat breder is dan de paden zelf is de kans groot dat het mes van de bosmaaier een stuk puin raakt en daardoor beschadigd raakt. Na het wegharken en wegrapen van de grofste stukken puingranulaat – tezamen zo'n 120 kilo – konden de stroken langs de paden worden gemaaid. Het maaisel bestaat voornamelijk uit uitstaande melde (*Atriplex patula*) en koolzaad (*Brassica napus*), planten die vaak braakliggende gronden koloniseren en die in dit geval dus geprofiteerd hebben van het feit dat de Nieuwe Tuin voor circa driekwart op de schop is genomen. Van de grote voorjaarsdroogte lijken de genoemde planten totaal geen last te hebben gehad.

Behalve de stroken langs de gravelpaden zijn ook enkele onverharde olifantenpaadjes gemaaid: één grasachtig paadje dat loopt van de brandtrap naar het gravelpad en een soortgelijk paadje dat van de parkeerplaatsen aan de Jongkindstraat naar het gravelpad voert. Hoewel de neiging bestond ook het hoog opschietende gras langs de parkeerplaatsen aan de Jongkindstraat te maaien is daar van afgezien omdat deze grasstrook sinds 2020 dient als foerageer- en schuilgebied van enkele konijnen. Deze konijnen hebben hun hol

ergens in de tuinen van de witte villa's aan Jongkindstraat en Museumpark. Ze hebben her en der gepoogd ook hollen te graven in de Nieuwe Tuin, maar door de uitgevoerde grondverzetwerkzaamheden met zwaar materieel is de bodem zo verhard dat er voor de konijnen vooralsnog geen doorkomen aan is.

July 18, 2022

PATH STRUCTURE

With my brand new brush cutter I mowed the garden for the first time this year. It is my intention to keep the vegetation along the gravel paths low, so that the formal walking route through the New Garden remains clearly visible. Before actually mowing these approximately 30 centimeter wide strips, they had to be cleared of rubble stones and concrete debris. The gravel paths and curbs have a foundation of crushed concrete and rubble stones (a coarse mixture called repac). Because this foundation is slightly wider than the paths themselves, there is a good chance that the brushcutter's blade will hit a piece of concrete or stone and be damaged as a result. After raking and collecting the coarsest pieces of stone and concrete – together about 120 kilos – the strips along the gravel paths were mowed. The clippings mainly consist of spear saltbush (*Atriplex patula*) and rapeseed (*Brassica napus*), plants that often colonize fallow land and which have benefited from the fact that the New Garden has been overhauled for about three quarters. Saltbush and rapeseed seem not to have suffered at all from the great spring drought that hit the Netherlands.

In addition to the strips along the formal gravel paths, some unpaved elephant paths have also been mowed: one grassy path that runs from the fire escape to the gravel path and a similar path that leads from the parking lots on the Jongkindstraat to the gravel path. I resisted the urge to mow the high-growing grass along the parking lots on the Jongkindstraat as well. This grass strip has since 2020 served as a foraging and hiding area for several rabbits that have their burrow somewhere in the gardens of the white villas on the Jongkindstraat and Museumpark. The rabbits have also tried to dig holes in The New Garden, but due to all the heavy equipment earthmoving work carried

out, the top layer of the soil has become so hard that there is no way for them to get through for the time being.

28 juli 2022

VLEERMUIZEN

Afgelopen nacht ben ik voor de vierde keer deze maand twee uur lang op vleermuissafari gegaan in de Nieuwe Tuin. Er hangt al enkele jaren een tweetal speciale vleermuiskasten aan de oostelijke gevel van het Nieuwe Instituut, maar volgens mij wordt daar geen gebruik van gemaakt als paar-, kraam- en zomerverblijf. Bekend is dat vleermuizen redelijk kieskeurig zijn wat betreft het type kast (grootte van de invliegopening) en vooral de locatie (microklimaat in de kast, afwezigheid van tocht en lichtbronnen). Bij mijn eerste vleermuissafari, in de vroege uurtjes van 2 juli, viel me direct op dat in de tuin van de villa aan de Jongkindstraat 18 een verstraler staat die 's nachts permanent de oostgevel van het Nieuwe Instituut met de twee vleermuiskasten beschijnt. Dat vleermuizen deze kasten mijden valt dan ook alleszins te begrijpen. Dat neemt niet weg dat diverse vleermuissoorten de Nieuwe Tuin wel bezoeken als foerageergebied.

Ik heb de afgelopen maand bij drie van de vier nachtelijke safari's vleermuisactiviteiten geregistreerd. Zowel op 2 juli als bij mijn derde safari op 20 juli pikte mijn batdetector in de Nieuwe Tuin de echolocaties op van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en de kleine dwergvleermuis (*Pipistrellus pygmaeus*). De piekfrequentie voor de gewone dwergvleermuis is 42-49 kHz, die voor de kleine dwergvleermuis is 52-60 kHz. Bij mijn tweede safari op 9 juli registreerde ik alleen de gewone dwergvleermuis. Mijn vierde safari van afgelopen nacht leverde helemaal niets op. Wellicht speelt daarbij de temperatuur een rol. De nacht van 27 op 28 juli was relatief fris dus wellicht dat de betreffende vleermuizen ervoor gekozen hebben dichter bij hun verblijfplaatsen te foerageren.

Behalve in de Nieuwe Tuin zelf heb ik ook boven de vijvers van het Nieuwe Instituut naar vleermuizen gespeurd. Ik hoopte de watervleermuis (*Myotis daubentoni*) aan te treffen aangezien deze soort ook boven de vijver achter Boijmans van Beuningen foerageert. De echolocatiesignalen van de watervleermuis bestrijken de band van 25 tot 80 kHz maar zijn het luidst rond de 40-45 kHz en doen onmiddellijk denken aan het geluid van een ratelend machinegeweer. Watervleermuizen zijn vaak op het oog te spotten als ze vlak boven het wateroppervlak rondjes vliegen. Helaas heb ik alleen bij mijn derde bezoek op 20 juli een jagende watervleermuis waargenomen, en wel boven de grote vijver van het Nieuwe Instituut. Ik betwijfel of de andere, kleinere vijver ooit één watervleermuis zal aantrekken zolang deze vijver bestraald wordt door het witte neonlicht van de gevelletters N-I-E-U-W. Pal naast deze neonletters hangt trouwens een derde vleermuiskast aan de gevel. Een slechtere plek is nauwelijks denkbaar!

July 28, 2022

BATS

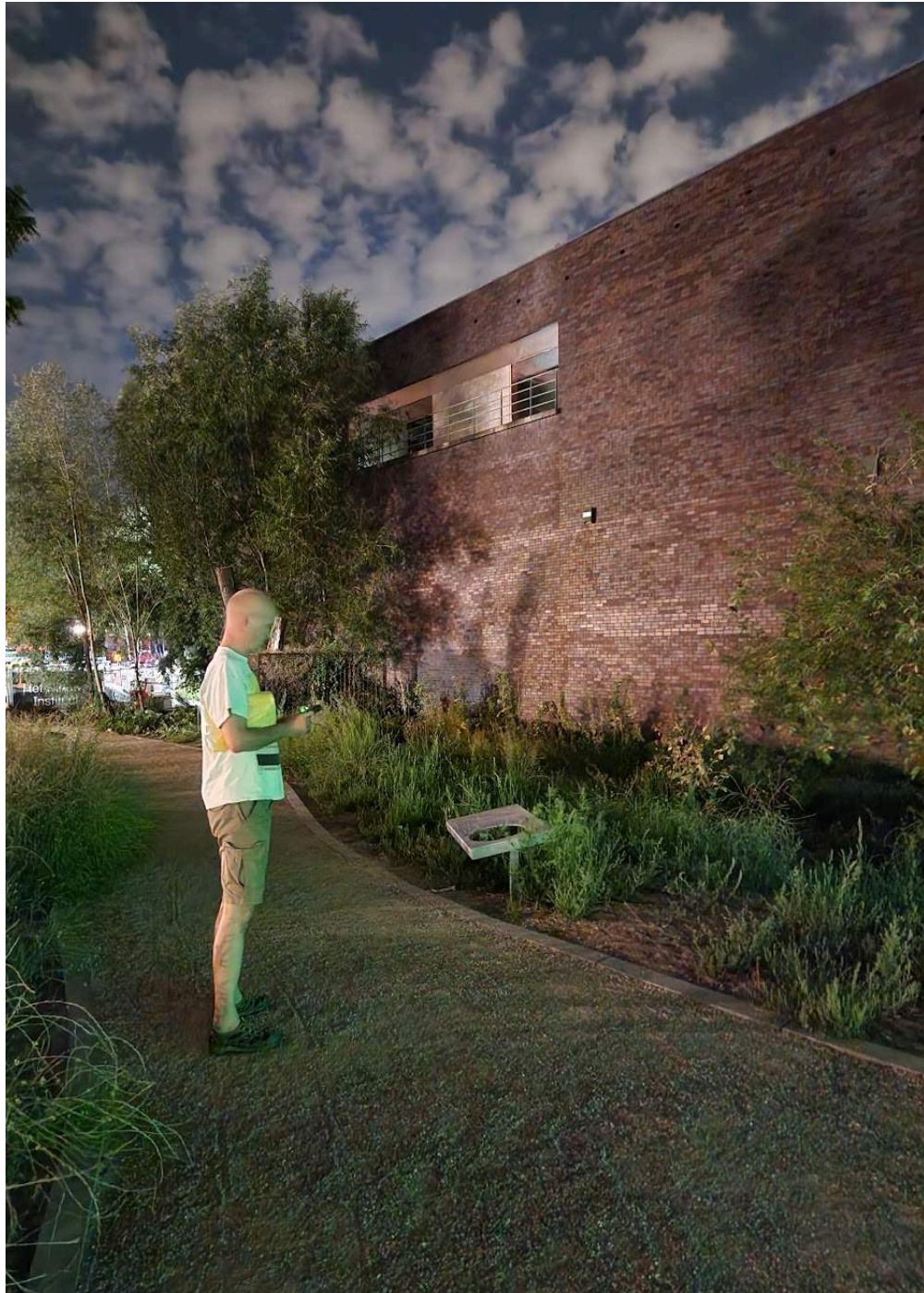
Last night I went on a two-hour bat safari in the New Garden for the fourth time. For several years two special bat boxes have been hanging on the eastern facade of the Nieuwe Instituut, but I don't think they are used as a mating, maternity and summer residence. Bats are fairly picky with regard to the type of box (size of the entrance opening) and especially the location (microclimate in the box, absence of draft and light). During my first bat safari, in the early hours of July 2, I immediately noticed that there is a spotlight in the garden of the villa at 18 Jongkindstraat that permanently illuminates the eastern facade of the Nieuwe Instituut at night. It is therefore completely understandable that bats avoid the boxes on this facade. Various bat species however do visit the New Garden as a foraging area. I have recorded bat activity on three of my four night safaris.

Both on my first safari on July 2 and on my third safari on July 20, my bat detector picked up echolocation calls of the common pipistrelle (*Pipistrellus pipistrellus*) and the soprano pipistrelle (*Pipistrellus pygmaeus*). The peak frequency for the calls of the common pipistrelle is 42-49 kHz, while the soprano pipistrelle echolocates at 52-60 kHz. On my second safari on July 9, I only picked up the common pipistrelle. My fourth safari yielded no echolocation calls at all. Temperature may play a role in this. The night of July 27-28 was relatively cool, so bats of both species may have chosen to forage somewhere closer to their residences.

On each safari I have also searched for bats above the ponds of the Nieuwe Instituut. I was hoping to find Daubenton's bat (*Myotis daubentoni*) as this species is also foraging above the nearby pond behind the Boijmans van Beuningen museum. Daubenton's bat emits

echolocation calls at frequencies between 25 and 80 kHz that are loudest at 40 to 45 kHz and are reminiscent of the sound of a rattling machine gun. These bats can often be seen circling just above the water surface. Only during my third safari on July 20 I spotted a Daubenton's bat above the large pond of the Nieuwe Instituut. I doubt the other, smaller pond will ever attract a single Daubenton's bat as long as this pond is permanently illuminated at night by the white neon letters N-I-E-U-W. Right next to these neon letters a third bat box has been attached to the facade of the Nieuwe Instituut. A more ill-chosen place can hardly be imagined!

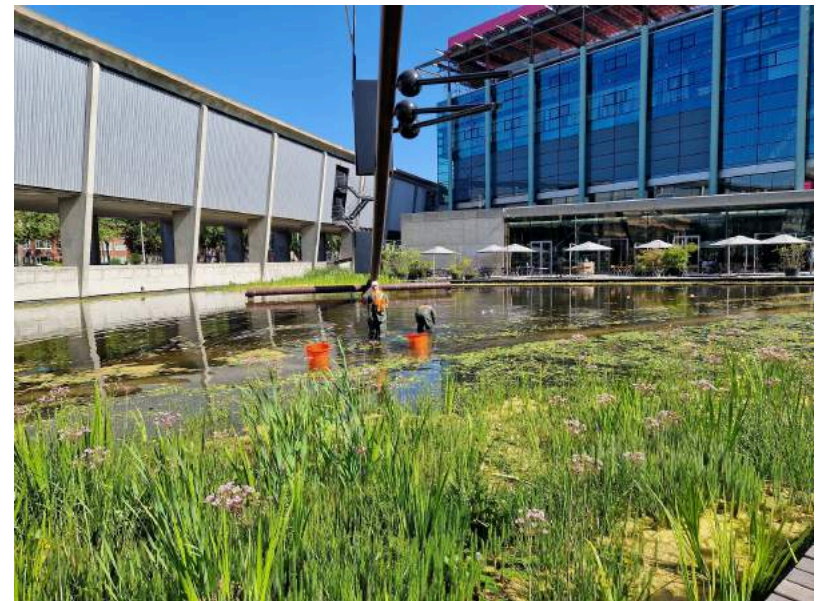
16 augustus 2022

DRAADALG

Het kan bijna niemand zijn ontgaan: de opnieuw aangelegde en prachtig ingeplante vijvers van het Nieuwe Instituut hebben last van precies dezelfde kwaal als de oude vijvers: groene draadalg. In Nederland zijn op dit moment vijftien soorten draadalg van het geslacht *Cladophora* bekend. Ze kunnen alleen van elkaar worden onderscheiden met behulp van een microscoop. Draadalg bestaat uit lange slierten of strengen. Als je er met je hand doorheen woelt in het water voelt het zacht en een beetje slijmerig aan. Een beetje draadalg is doorgaans niet erg maar zodra de algen drijvende plakken gaan vormen ontstaan er problemen. De drijvende plakken hinderen de circulatie die nodig is voor de beluchting van de vijver. Bovenal echter blokkeren ze het zonlicht en doden zo de fotosynthetiserende planten die dieper in de vijver leven.

Draadalg vormen bij hun groei steeds nieuwe sporen. Daarom helpt het handmatig verwijderen van deze algen – wat in de vijvers van het Nieuwe Instituut dit jaar al tweemaal is gebeurd – maar kort. Er zijn diverse bestrijdingsmiddelen in de handel tegen draadalg, sommige op basis van kopersulfaat en/of zinkoxide (ook giftig voor slakken en andere ongewervelde dieren!), sommige in de vorm van minerale kleikorrels die fosfaat binden en de vijver minder voedselrijk maken. Sommige vijverliefhebbers zweren bij het gebruik van thee (1 theezakje op 100.000 liter water) en andere bij drijvend gerststro (maximaal 50 gram per vierkante meter oppervlak). De meest natuurlijke en effectieve bestrijding van draadalg is echter het verhogen van de waterhardheid. Dat betekent echter dat ook andere waterplanten veel minder hard zullen groeien.

In Laos, in het stroomgebied van de Mekong, worden draadalg van het geslacht *Cladophora* gegeten in de vorm van gedroogde en licht gefrituurde vellen (*kaipen* genaamd), die wel wat lijken op de Japanse vellen van zeewier (*nori*) die iedereen kent van de sushi.

August, 16, 2022

GREEN ALGAE

Hardly anyone can have missed it: the remodelled and beautiful replanted ponds of the Nieuwe Instituut suffer from exactly the same ailment as the previous ones: filamentous green algae of the *Cladophora* genus. Fifteen species of this genus are currently known in the Netherlands. They can only be distinguished from each other with a microscope. Filamentous green algae feel soft and a little slimy when you stir through them with your hand in the water. Modest growth of *Cladophora* is generally harmless, but as soon as the algae start to form floating mats, problems arise. The floating mats prevent circulation that is necessary for the aeration of deeper water and, by blocking the light, they kill photosynthesising organisms growing beneath.

Filamentous green algae form new spores as they grow. That is why removing this algae manually – which has already been done twice this year at the ponds of the Nieuwe Instituut – only helps for a short time. There are various pesticides on the market against filamentous green algae, some based on copper sulphate and/or zinc oxide (also toxic to snails and other invertebrates!), some in the form of mineral clay granules with phosphate-binding agents that make ponds less nutrient-rich. Some pond enthusiasts swear by the use of tea (1 tea bag per 100,000 litres of water) and others by floating barley straw (maximum 50 grams per square metre of surface). However, the most natural and effective control of filamentous green algae is to increase the water hardness. However, this also means that other aquatic plants won't grow as quickly as they do now.

In Laos, in the Mekong river basin, filamentous algae of the genus *Cladophora* are eaten in the form of dried and flash fried sheets (so-called *kaipen*), somewhat similar to the sheets of Japanese seaweed (*nori*) that everyone knows from sushi.

22 augustus 2022

DOORNAPPEL

Vlak langs de Solidrain-elementen van de oprijlaan, in het graslandje bij de fietsenstalling van het Nieuwe Instituut, staat sinds dit voorjaar een keurig rijtje doornappelplanten (*Datura stramonium*). Bij het afbreken van het tijdelijke podium op het dak van het Nieuwe Instituut, zijn een paar van die eenjarige planten geplet door steigerelementen. Daardoor oogt het rijtje nu wat minder rijtjesachtig. Maar het blijft opmerkelijk want de natuur doet doorgaans niet aan rijtjes. Daarom durf ik met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid te beweren dat die doornappels daar door iemand zijn gezaaid. Die persoon heeft ook nog eens veel geluk gehad want de zaden van de doornappel kiemen niet altijd even gemakkelijk, zeker niet in een dichte grasmat. Bovendien kunnen zaailingen beslist geen vorst verdragen en zijn slakken er dol op.

Het motief van de onbekende doornappelzaaier blijft volstrekt duister. Misschien is de persoon in kwestie gefascineerd geweest door de giftigheid van de doornappel, die ook wel dolappel of duivelskruid wordt genoemd. De plant bevat scopolamine en verschillende andere hallucinogene alkaloiden. Aangezien de plant ook als akkeronkruid voorkomt, belanden de zaden soms ongewild tussen die van cultuurgewassen als gierst en boekweit. Gerechten die worden bereid met gierst- of boekweitmeel waarin nog sporen van doornappelzaad aanwezig zijn, kunnen mensen een *bad trip* bezorgen. Bepaalde vormen van religieuze vervoering uit vroeger tijden, zoals de befaamde 'Nijkerkse beroeringen' uit 1749-1752, worden wel in verband gebracht met de aanwezigheid van sporen van doornappelzaad in etenswaren.

August 22, 2022

THORN APPLE

Next to the Solidrain elements of the driveway, in the grassland near the bicycle shed of the Nieuwe Instituut, stands a neat row of thorn apple plants (*Datura stramonium*). In the process of removing the temporary podium on the roof of the Nieuwe Instituut, a few of those annual plants were crushed by scaffolding elements. As a result, the row of plants now looks a bit less row-like. But it remains strange because nature usually does not form neat rows. Therefore I dare to say that in all probability these thorn apples were sown by someone. This person has also been very lucky because the seeds of the thorn apple do not always germinate easily, especially not in dense grassland. In addition, seedlings cannot tolerate frost and are loved by snails.

The motive of the unknown thorn apple sower remains completely obscure. He/she/they may have been fascinated by the toxicity of the thorn apple, which is also known as jimsonweed or devil's snare. The plant contains scopolamine and several other hallucinogenic alkaloids. Since thorn apple also occurs as a weed in crop fields, the seeds sometimes unintentionally end up between those of millet and buckwheat. Foodstuffs prepared with millet or buckwheat flour that still contain traces of thorn apple seed can cause humans to have a bad trip. Certain forms of religious ecstasy in the early modern Netherlands, such as the famous 'Nijkerk turmoils' from 1749-1752, could be due to the presence of traces of thorn apple seed in processed foodstuffs.

29 augustus 2022

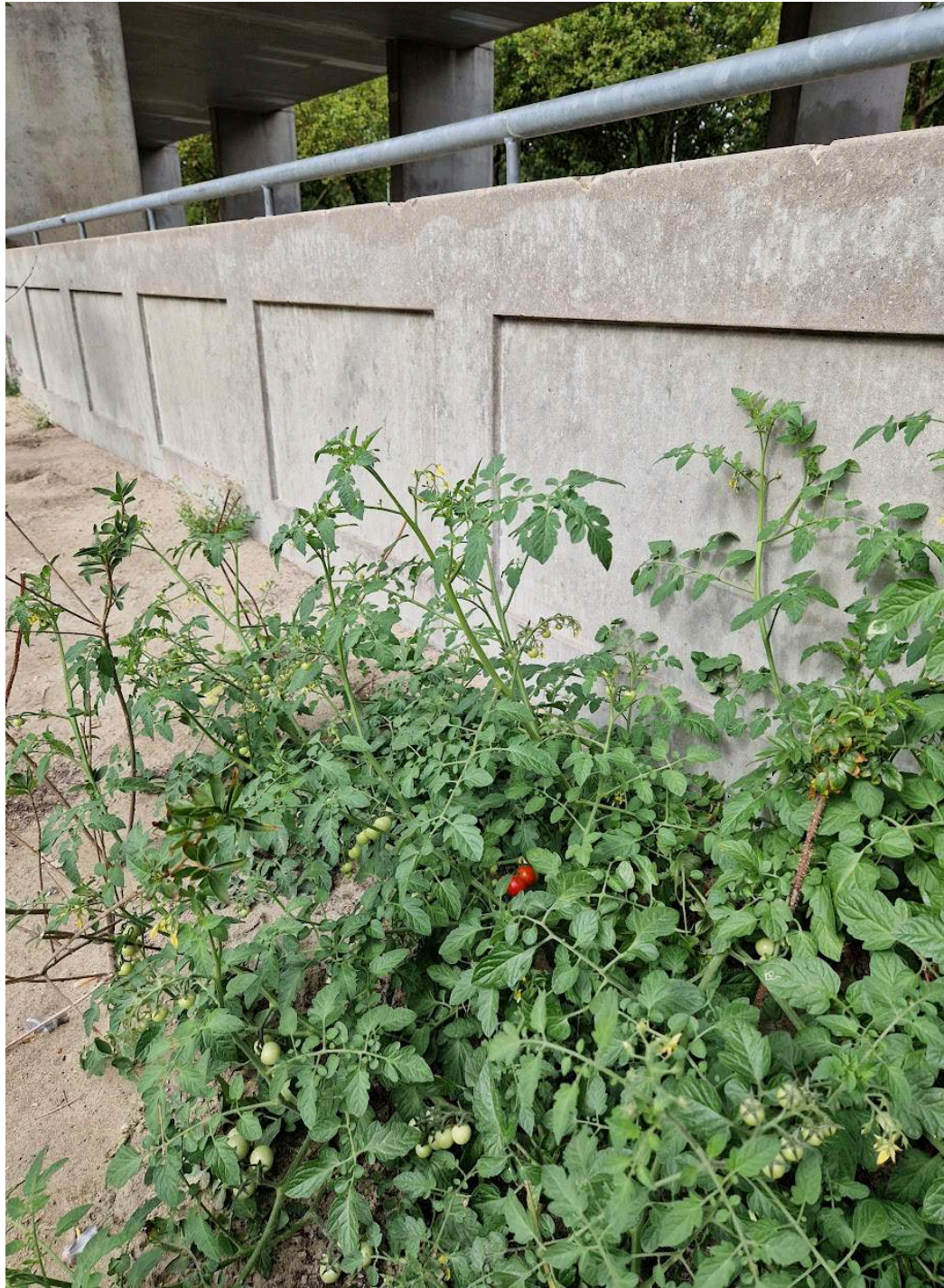
KERSTOMAAAT

Sinds enige tijd groeit in het zanderige bed langs de arcade een cultuurgewas dat daar absoluut niet opzettelijk is gezaaid of geplant. Het betreft een kerstomaat (*Solanum lycopersicum* var. *cerasiforme*). Het is niet erg moeilijk te verzinnen hoe die plant daar terechtgekomen is en één van nevenstaande foto's bevat een duidelijke aanwijzing: papieren zakken van een bekend fastfoodrestaurant. Kennelijk heeft iemand onder de arcade een hamburger zitten eten en is er toen per ongeluk een tomatenschijfje uit die hamburger 'ontsnapt'. Of misschien hield de onbekende snacker niet van tomaat en zijn de schijfjes tomaat gewoon weggegooid. Onopzettelijk door de mens verspreide planten worden door biologen aangeduid als adventiefplanten.

August 29, 2022

CHERRY TOMATO

For some time now, a plant has been growing in the sandy bed along the arcade that was by no means deliberately sown or planted there. It is a cherry tomato (*Solanum lycopersicum* var. *cerasiforme*) and it is not very difficult to figure out how that plant got there. One of the photos gives a clear clue: paper bags from a well-known fast food restaurant. Apparently someone was eating a hamburger under the arcade and a slice of tomato accidentally 'escaped' from that hamburger. Or maybe the unknown fast food lover didn't like tomatoes so the slices were simply thrown away. Species that are unintentionally dispersed by humans are referred to as adventive species

5 september 2022

DODE DIEREN

BRUINE RAT

Voor steeds meer diersoorten is de stad een aantrekkelijker leefomgeving dan het platteland. We doen er goed aan de stad te beschouwen als een dynamische verzameling van ecologische niches waar opportunistische soorten vaak verrassend goed kunnen gedijen, dat wil zeggen: foerageren, schuilen tegen gevaar en zorgen voor nageslacht. Maar als soorten ergens prima gedijen betekent dat meestal ook dat er op aanzienlijke schaal gestorven wordt. Hoge concentraties van een soort trekt meestal roofdieren aan. En in het geval dat roofdieren afwezig blijven zorgen overbevolking en voedselschaarste wel voor een natuurlijke aantalsregulering. Uiteraard heeft de stad ook zo zijn eigen specifieke gevaren, waar wilde dieren niet altijd op bedacht zijn (gemotoriseerd verkeer, honden en katten). Hoe dan ook: er sterven heel wat dieren in de stad maar het gekke is dat je dat nauwelijks merkt. Pas als je er oog voor hebt begin je het te zien: de platgereden vogels en ratten, de door katten en honden vermoorde beesten en de uitgeteerde lijkjes van door honger en nooddrift omgekomen dieren. Meestal ruikt de natuur die lijkjes in een verbazingwekkend snel tempo weer op.

Op 29 augustus vond ik midden in de tuin een dode bruine rat (*Rattus norvegicus*). Ogenschijnlijk was het beest in goede conditie vlak voordat het de geest gaf. Ik zag geen bijtsporen van een kat of klauwsporen van een roofvogel. Rattengif zal vermoedelijk ook niet de doodsoorzaak zijn geweest. Vorige maand had ik namelijk in de Nieuwe Tuin een gesprekje met een gemeentelijke rattenvanger, die bezig was een uitgezette rattenvaak te controleren. Hij vertelde mij dat de gemeente Rotterdam sinds 2015 bij de rattenbestrijding geen gif meer gebruikt om 'doorvergiftiging' van meeuwen, roofvogels en

andere dieren die dode ratten opeten, te voorkomen. De door de gemeente uitgezette rattenvallen bevatten een inwendige klem die de dieren direct doodt. Waaraan de bruine rat in de Nieuwe Tuin gestorven is blijft dus een groot raadsel. Ik heb het lijk gewoon laten liggen, wetende dat het snel zou zijn opgeruimd en dat waarschijnlijk geen bezoeker er last van zou hebben. Vandaag, zeven dagen later, was het lijk zo goed als vergaan en heb ik het droge karkasje ondergespit.

WATERHOEN

Bij één dood dier is het vandaag niet gebleven. In de kleinste van de twee vijvers van het Nieuwe Instituut dreef het lijkje van een jong waterhoen (*Gallinula chloropus*) van een dag of tien. Met mijn spa kon ik het uit het water vissen. Een week eerder zag en hoorde ik nog zes of zeven exemplaren in de dichte oevervegetatie van de vijver en zag ik ook hun vader en moeder. Mogelijk betreft het hier een tweede legsel en heeft het ouderpaar eerst elders in Rotterdam een nest uitgebroed. Leuk dat het waterhoen weer terug is in de vijvers van het Nieuwe Instituut. Ik herinner me nog de waterhoentjes van vroeger, die af en toe brutaalweg via de openstaande terrasdeuren een kijkje in het café kwamen nemen op zoek naar voedsel.

September 5, 2022

DEAD ANIMALS

BROWN RAT

For an increasing number of animal species, the urban landscape is a more attractive habitat than the countryside. We would do well to think of the city as a dynamic collection of ecological niches where opportunistic species can thrive surprisingly well. Cities provide food, shelter and all kinds of breeding and nesting places. But if a species thrives somewhere, this usually also means that it dies there on quite a significant scale. High concentrations of certain species usually attract predators. If those predators remain absent, overpopulation and food scarcity will ensure a natural check on numbers. And of course the urban landscape has its own specific dangers, which wild animals are not always aware of (motorcars and other means of transport, dogs and cats). Anyway: a lot of animals die in the city, but the remarkable thing is that people hardly notice this. Only when you have an eye for it do you start to see them: the run over birds and rats, the animals killed by cats and dogs and the emaciated corpses of animals that have died of hunger and need. Nature usually cleans up those corpses at an astonishingly fast pace.

On August 29 I found a dead brown rat (*Rattus norvegicus*) in the middle of the New Garden. Apparently it had been in good shape just before it met death. I saw no bite marks from a cat or claw marks from a bird of prey. Rat poison was also an unlikely cause of death. As it happened, one month ago I had a chat with the municipal rat catcher, who was checking a set out rat trap in the New Garden. He told me that since 2015, Rotterdam has stopped using rat poison in order to prevent 'secondary poisoning' of gulls, birds of prey and other

animals that feast on dead rats. The rat traps set out by the municipality contain an internal clamp that kills the visiting animals immediately. So the cause of death of this specific rat remains a mystery to me. Anyway, I just left the corpse where I had found it, knowing it would be cleaned up quickly and probably wouldn't bother any visitor. Today, seven days later, nothing more than a little dry carcass remains that I have buried in a shallow grave.

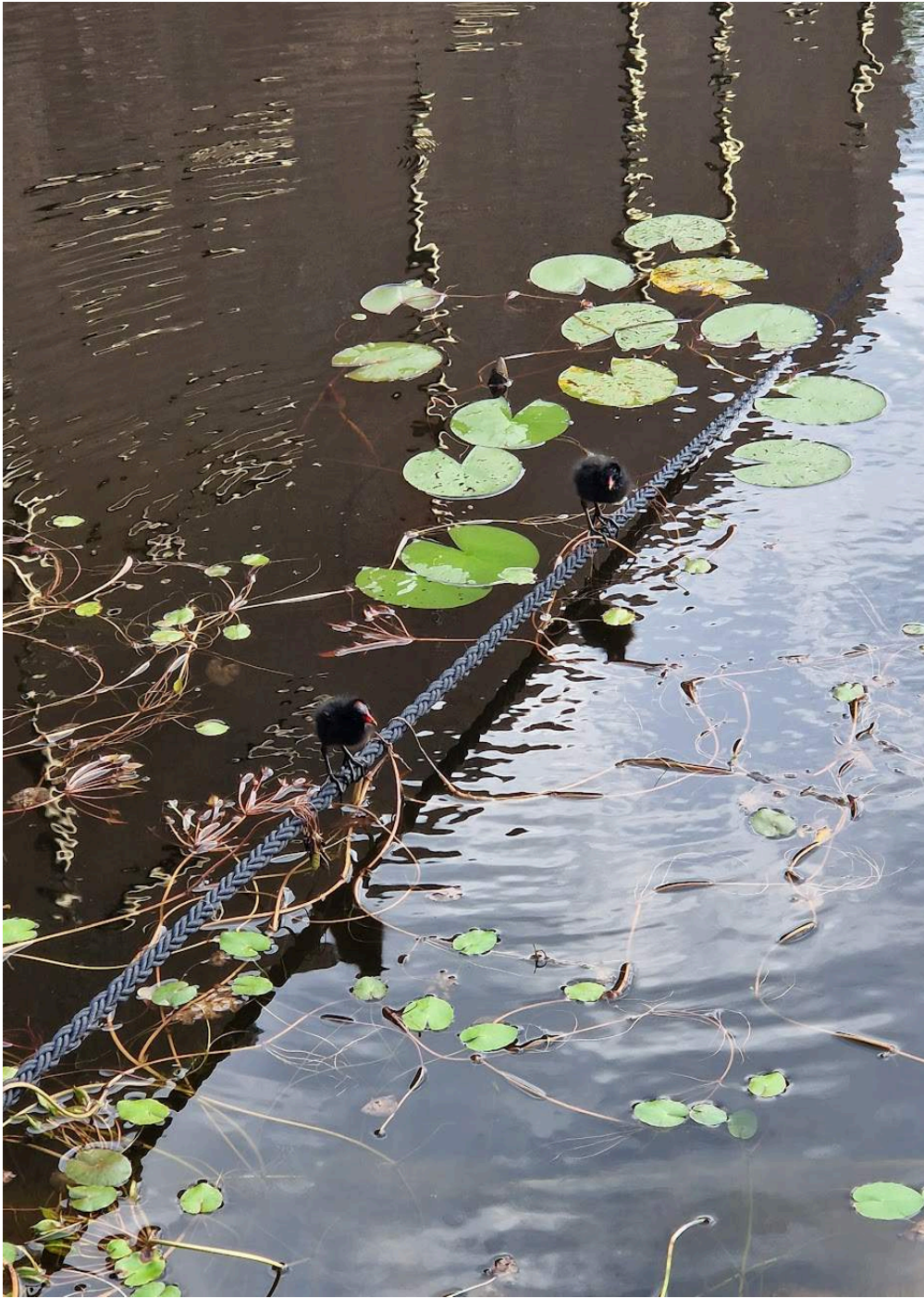
MOORHEN CHICK

Today I also came across another corpse. In the smallest of the two ponds of the Nieuwe Instituut floated the dead body of a moorhen chick (*Gallinula chloropus*) of about ten days old. I managed to pick it up with my spade. One week earlier I had seen and heard six or seven chicks in the dense riparian vegetation of the pond and I had also seen their father and mother. Possibly these moorhen chicks are a second clutch of parents that have already hatched a nest elsewhere in Rotterdam. Nice that the moorhen is back in the ponds of the Nieuwe Instituut. I still remember the cheeky moorhens from the past, who occasionally entered through the terrace doors to see if there was anything to eat inside the cafe.

12 september 2022

MINDER WENSELIJKE BEZOEKERS

Bij het herontwerp en de heraanleg van de Nieuwe Tuin zijn de betonplaten en zitplekken in het midden van de tuin komen te vervallen. Eén van de redenen voor deze ingreep was de ontmoedigende hoeveelheid afval die rond deze zitplekken werd geproduceerd door 'minder wenselijke bezoekers'. Of om die groep maar gewoon bij de naam te noemen: mensen met een verslavingsprobleem. Van de aanwezige afvalbakken maakten deze bezoekers slechts spaarzaam gebruik. Door de zitplaatsen te schrappen werd gehoopt dat deze bezoekers naar elders zouden uitwijken – het bekende waterbedeffect, maar dat terzijde.

Geconstateerd moet worden dat de Nieuwe Tuin in zijn huidige gedaante minder aantrekkingskracht uitoefent op mensen met een verslavingsprobleem dan voorheen – maar helemaal verholpen is het probleem zeker nog niet. Elke maandag doe ik met een gripper en vuilniszak een zwerfafvalrondje door de tuin en vind daarbij tientallen attributen die wijzen op het gebruik van soft en hard drugs: plastic minigripzakjes, joint tubes, aanstekers, flapjes van vloeiverpakking, propjes aluminiumfolie en incidenteel (zoals vandaag) een injectiespuit met naald. Elke maandag ook raap ik wel een paar lege flessen (goedkope) whisky of cognac op. De concentratie van dit type zwerfafval is het hoogst langs de arcade – want dat is thans de enige plek waar nog een beetje fatsoenlijk gezeten kan worden. Let wel: natuurlijk zijn lang niet alle personen die onder de arcade zitten drugs- en alcoholgebruikers. Er zitten bijvoorbeeld ook regelmatig mensen die uitrusten van sport- en fitnessactiviteiten.

Een tweede plek waar elke maandag veel zwerfafval gevonden wordt is de strook langs de Jongkindstraat. Hier is het afval anders van samenstelling dan langs de arcade: meer lege fastfoodverpakkingen

en drankenblikjes die vanuit geparkeerde auto's de tuin in zijn geworpen en veel minder drugsattributen. De enige uitzondering daarop: ballonnetjes die gebruikt zijn voor het inhaleren van lachgas. Vroeger konden langs de Jongkindstraat ook veel lachgaspatronen worden opgeraapt maar tegenwoordig kopen de liefhebbers van lachgas het spul vooral in eenmalige, cilindervormige grootverpakkingen van ongeveer 0,6 kilo (1 liter vloeibaar gas). Zo'n lege bus of tank heb ik nog niet in de tuin gevonden...

September 12, 2022

LESS DESIRABLE VISITORS

During the redesign and redevelopment process of the New Garden it was decided that the concrete seating area in the middle of the garden would be deleted. One of the reasons behind this decision was the discouraging amount of litter in this area produced by 'less desirable visitors'. Or to be more specific: people with addiction problems. Many of these visitors simply ignored the waste bins that were present in this area. By removing the seating area, it was hoped that this category of visitors would move elsewhere – the well-known waterbed effect, but so it be.

It seems that the New Garden in its current design is less attractive to people with addiction problems than before – but the problem has certainly not yet been completely solved. Every Monday I do a round of litter picking in the garden and each time I find dozens of soft and hard drug attributes: plastic mini-grip bags, joint tubes, lighters, flaps of rolling paper, wads of aluminium foil and incidentally (like today) a syringe with a needle. Every Monday I also pick up a few empty bottles of (cheap) whiskey or cognac. The concentration of this type of litter is highest along the arcade – because that is currently the only place where visitors can sit. Please note: of course not all people sitting under the arcade are drug and alcohol users. There are also regularly sitting people who are resting from sports and fitness activities.

A second place where a lot of litter can be found every Monday is the strip along the Jongkindstraat. Here the composition of the litter is very different from that along the arcade: more empty fast food containers and drink cans, thrown from parked cars into the garden, and far less drug attributes. The only exception to this: balloons used for recreational nitrous oxide consumption. In the past, many nitrous

oxide bulbs (whippets) could also be picked up along the Jongkindstraat, but nowadays the recreational users mainly buy the gas in single-use, cylindrical tanks of approximately 0.6 kilograms (containing 1 litre of liquid gas). I have not yet found such an empty tank in the garden...

19 september 2022

TUSSENVIJVER

Tussen de twee grote vijvers van het Nieuwe Instituut ligt nog een derde, veel kleinere vijver. In 2015 werden in deze 'tussenvijver' zo'n vijftien plastic kratten met diverse waterplanten afgezonken. Die kratten (en het meeste van hun inhoud) werden eind 2020 weer verwijderd, toen de vijvers leeg werden gepompt in verband met de heraanleg en herinrichting van het Museumpark. Grappig is dat de gemeente Rotterdam en de verantwoordelijke landschapsarchitect bij het herinrichtingsplan voor het Museumpark de kleine tussenvijver echter compleet zijn vergeten. De enigszins verscholen, bijna inpandige ligging van het vijvertje, ingeklemd tussen de glazen entree en een betonnen draagwand van het Nieuwe Instituut, is daar waarschijnlijk de oorzaak van.

Ook de constructeur en aannemer die zich nadien over de vijvers van het Nieuwe Instituut bogen, hadden merkwaardig genoeg geen oog voor de tussenvijver. Door enkele constructiefouten bleek de ondergrondse verbinding met de twee grote vijvers niet goed meer te werken en voorts was een ingreep noodzakelijk waardoor de tussenvijver nagenoeg droogviel. Uiteraard heeft dit alles een grote invloed gehad op het plantenleven in de tussenvijver. Dat heeft bijna twee jaar lang een marginaal en grotendeels verborgen bestaan geleid. Maar door de grote neerslag van de afgelopen dagen is de tussenvijver plotseling met regenwater volgelopen en ineens heeft ook deze vijver weer een weelderig groen aanzien gekregen. Fantastisch om te constateren dat de beplanting uit 2015 robuust genoeg is gebleken om zo lang in onderduik te kunnen overleven.

September 19, 2022

IN-BETWEEN POND

Between the two large ponds of the Nieuwe Instituut lies a third, much smaller pond. In 2015 some fifteen plastic crates, containing various aquatic plants, were sunk into this 'in-between pond'. These crates (and most of their contents) were removed again at the end of 2020, when the ponds were pumped empty prior to the reconstruction works of the Museum Park. In their redevelopment plan for the Museum Park the municipality of Rotterdam and the assigned landscape architect funnily enough forgot the small in-between pond. This was probably caused by the somewhat hidden, almost indoor location of this pond, wedged between the glass entrance and a concrete wall of the Nieuwe Instituut.

The constructor and contractor who were involved in the project also had no eye for the in-between pond. Because of some construction errors, the subterranean connection with the two large ponds no longer worked properly, while an emergency intervention led to a virtual dry up of the in-between pond. All of this has had a major impact on plant life in the in-between pond. For almost two years this has led a marginal and largely hidden existence. But due to the heavy rainfall of the past few days, the in-between pond has filled with rainwater and now again has acquired a lush green appearance. It is fantastic to observe how robust the aquatic plants of 2015 are, to survive both the forced removal operation of 2020 and the subsequent period of drought.

26 september 2022

JONGKINDSTRAAT

Sinds een week zijn de werkzaamheden aan de Jongkindstraat eindelijk begonnen. Voor de Nieuwe Tuin betekenen deze werkzaamheden dat er binnen afzienbare termijn meer aansluiting komt met de rest van het Museumpark, zowel in visuele als fysieke zin. Want al zeker een jaar zorgt de opslag van bouwmaterialen en gereedschappen op de hoek Jongkindstraat/Museumpark voor een barrièrewerking tussen de Nieuwe Tuin en de rest van het Museumpark. Kleine zoogdieren en insecten zijn gebaat bij een aaneengesloten habitat en – zo er toch sprake is van enige versplintering – bij overzichtelijke en veilige corridors tussen deze leefgebieden. De oversteek van de Nieuwe Tuin naar de rest van het Museumpark en vice versa wordt door de bouwopslagplaats behoorlijk belemmerd. Toen die tijdelijke (maar ruim twee jaar durende) opslagplaats door de gemeente Rotterdam in 2020 op deze locatie werd geprojecteerd stond de hele Zoöp-gedachte binnen het Nieuwe Instituut nog in de kinderschoenen. Vanuit het huidige, door het Nieuwe Instituut omarmde Zoöp-model zouden vrijwel zeker vraagtekens zijn gezet bij de keuze van deze locatie voor een bouwopslagplaats.

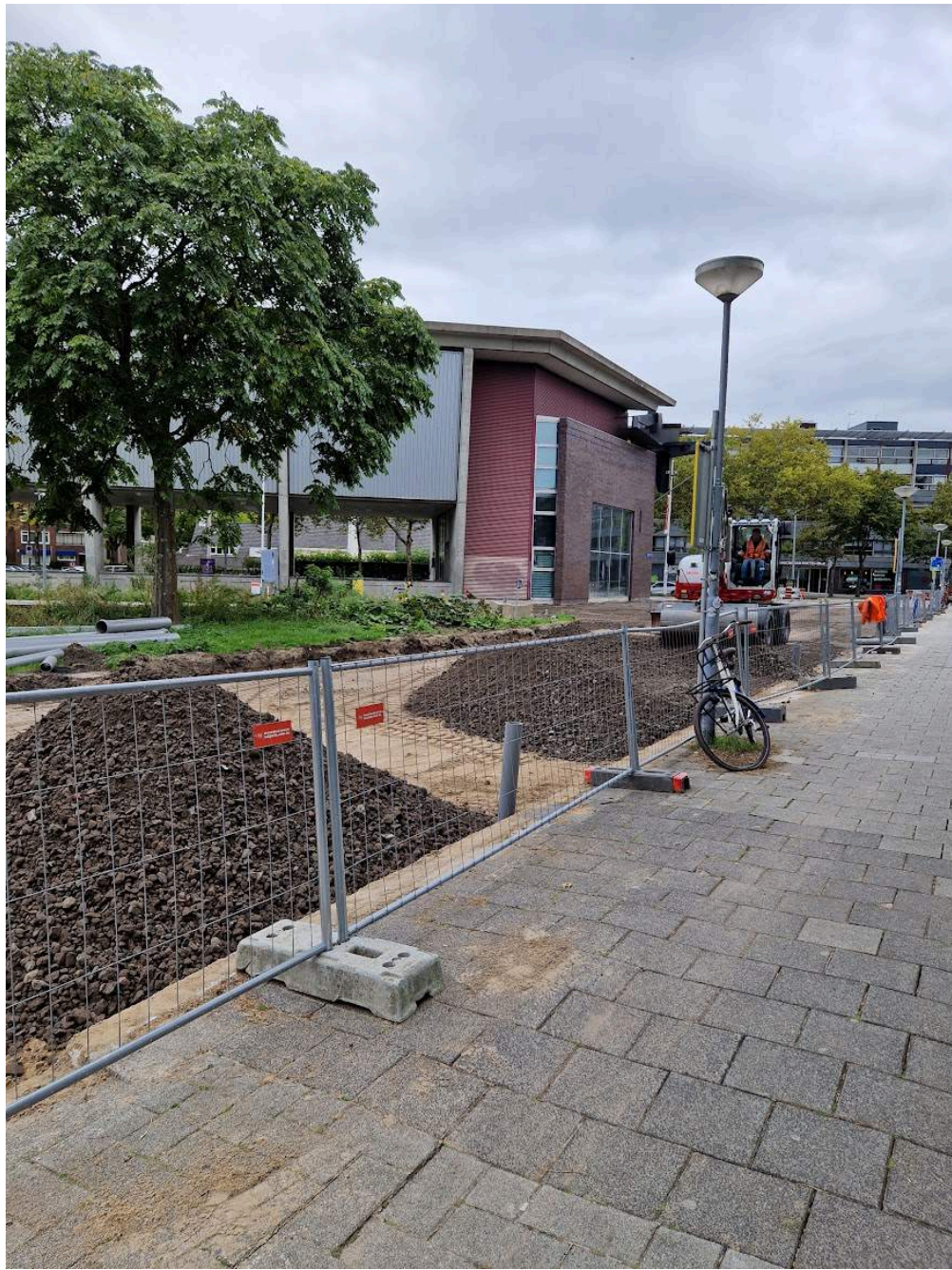
Zoals bekend zullen de werkzaamheden aan de Jongkindstraat er uiteindelijk in resulteren dat de parkeervakken niet terugkeren en dat hier alleen nog gemotoriseerd bestemmingsverkeer zal zijn toegestaan. Na herbestrating, herinrichting en vergroening zal de Jongkindstraat hopelijk meer aansluiten op de Nieuwe Tuin dan voorheen. Dat is ook goed nieuws voor alle menselijke bezoekers, die de Nieuwe Tuin in zijn huidige vorm, niet onterecht, ervaren als onaf en niet erg toegankelijk en uitnodigend.

September 26, 2022

JONGKIND STREET

One week ago reconstruction works in the Jongkindstraat (Jongkind Street) have finally started. For the New Garden these works will eventually lead to a more direct connection with the rest of the Museum Park, both in a visual and physical sense. For at least a year now, the storage site for building materials and tools on the corner of Jongkind Street has created a formidable barrier between the New Garden and the rest of the Museum Park. Small mammals and insects benefit from a non-fragmented habitat and – if a certain fragmentation occurs – from clear and safe corridors between these habitats. Right now the crossing from the New Garden to the rest of the Museum Park and vice versa is considerably hindered by the storage site for building materials. When this temporary (but at least two years long) storage site was projected by the municipality of Rotterdam in 2020, the Zoöp idea within the New Institute was still in its infancy stage. Judging from the current Zoöp governance model the choice of this location for such a large storage site would almost certainly have raised questions.

When the works on Jongkind Street are completed, there will be no more parking lots and the entire street will be a pedestrian thoroughfare where only local motorised traffic is allowed. The reconstruction works will hopefully also lead to a greener Jongkind Street that blends in more with the New Garden than ever before. That is also good news for all human visitors, who experience the New Garden in its current state as unfinished and not very accessible and inviting.

26 september 2022

UITSTAANDE MELDE

Als er één soort deze zomer buitengewoon succesvol was in de Nieuwe Tuin, dan is het wel uitstaande melde (*Atriplex patula*). Deze grijsgroene eenjarige houdt van een zanderige en stikstofrijke bodem en is een echte pioniersplant. Geen wonder dat de plant dan ook vooral opdook in die gedeelten van de Nieuwe Tuin die in 2021-2022 volledig op de schop zijn genomen. Uitstaande melde maakt – de naam zegt het al – sterke zijassen en vertakkingen waardoor de plant snel een struikachtige vorm aanneemt. De bladeren zijn verschillend van vorm: van spiesvormig met sterke zijlobben onder, tot lancetvormig zonder zijlobben boven in de plant. De bloeiwijze is die van een ‘schijnaar’ met bloemen in clusters/kluwens. Die bloemen, zowel mannelijke als vrouwelijke, zijn helaas bijzonder klein en onopvallend.

Om de dominantie van deze meldesoort een beetje in te tomen, is het zaak de planten weg te halen voordat ze in het zaad komen. Want de zaadproductie van melde is groot en het zaad blijft ook nog eens tot zes jaar lang kiemkrachtig. Hoewel de meeste pioniersplanten na verloop van tijd weggeconcentreerd worden door meer specialistische vegetatie, heeft lang niet iedere tuinliefhebber het geduld om daarop te wachten. Bovendien dient rekening te worden gehouden met de aantrekkelijkheid van de Nieuwe Tuin voor bezoekers. Vandaar dat ik de afgelopen twee weken flink wat uitstaande melde heb getrokken. Hoe dat uitpakt zullen we volgend jaar zien.

Waar de meeste tuiniers uitstaande melde liever kwijt dan rijk zijn, geldt dat niet voor de nauw verwante soort tuinmelde (*Atriplex hortensis*). Met zijn donkerrode bladeren kan deze meldesoort in een overwegend groene tuin voor een prachtig kleuraccent zorgen. Die

donkerrode bladeren smaken ook nog eens lekker – een beetje als spinazie – zodat deze plant ook vaak in moestuinen wordt geteeld.

September 26, 2022

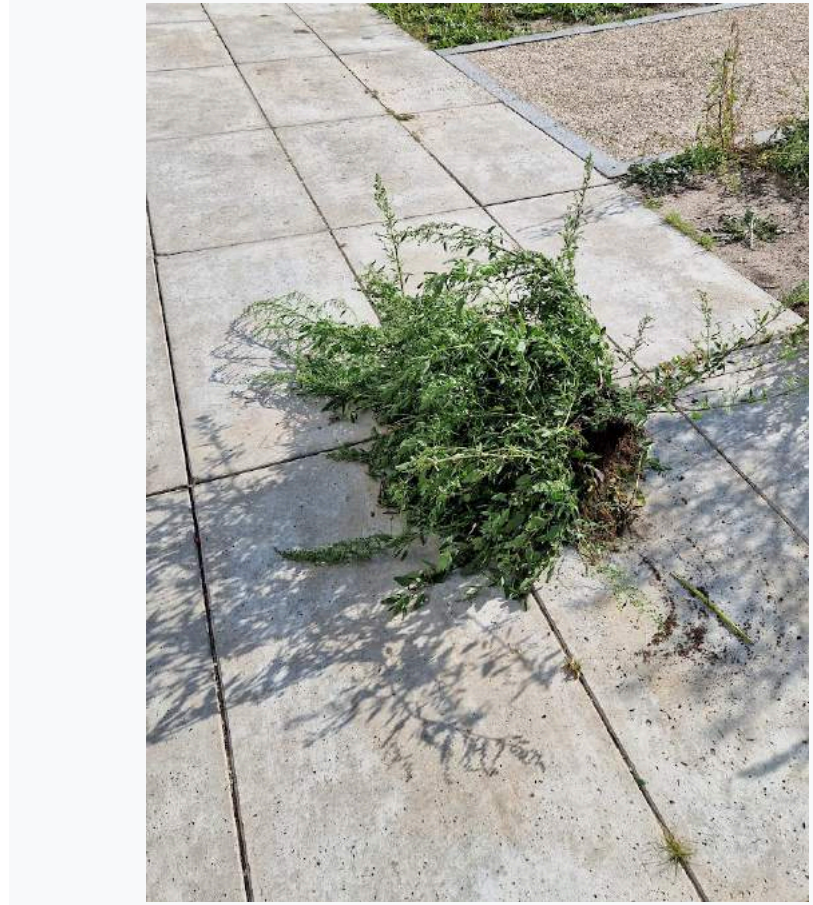
SPEAR SALTBUSSH

The most successful plant species in the New Garden of 2022 is undoubtedly spear saltbush (*Atriplex patula*). This grey-green annual likes sandy and nitrogen-rich soil, and is a true pioneer plant. No wonder that the plant can mainly be found in those parts of the New Garden that were redesigned and overhauled in 2021-2022. The branches of spear saltbush are strongly stretching outwards from the stem, so the plant quickly takes on a shrub-like appearance. The leaves are different in shape: from skewer-shaped with strong side lobes at the bottom to lanceolate without any side lobes at the top of the plant. The inflorescence is that of a thyrse with flowers in clusters. Those flowers, both male and female, are unfortunately very small and inconspicuous.

To curb the dominance of spear saltbush, it is important to remove the plants before they go into seed. All the more so because seed production of spear saltbush is high and seeds stay viable for up to six years. Most pioneer plants are outcompeted by more specialised vegetation over time, but not every gardener has the patience to wait for that. Moreover, the attractiveness of the New Garden for visitors must be kept in mind. That is why in the past two weeks I have weeded a lot of spear saltbush. We'll see how this works out next year.

While most gardeners are rather keen on weeding spear saltbush, a closely related species of the same plant family is a true gardener's favourite. With its dark red leaves, garden orache (*Atriplex hortensis*) can provide a beautiful colour accent in a predominantly green garden. Those dark red leaves also taste good – a bit like spinach – so this plant is also grown in vegetable gardens.

3 oktober 2022

BLANKE CHAMPIGNONPARASOL

Bij het watergeven van de planten op het 'dek' van het Nieuwe Instituut, merkte ik dat in een van de zwarte plantenkuipen witte paddenstoelen groeien. Gezien de tijd van het jaar niet vreemd maar gezien de locatie van de plantenkuip in kwestie – tamelijk ver verwijderd van de buitendeuren van het Nieuwe Instituut – wel opmerkelijk. Mijn veronderstelling dat de sporen van buiten zijn komen aanwaaien hoeft echter helemaal niet te kloppen. Een andere mogelijkheid is dat ik in mijn hoedanigheid als tuinman de sporen van deze paddenstoel zelf naar binnen heb gebracht via kleding of tuingereedschap.

Mijn kennis van Nederlandse paddenstoelen – ruim 5.000 soorten(!) – reikt helaas niet ver. Wat ik heb bemerkt is dat de fotoherkenningapps op mijn smartphone ook niet goed raad weten met paddenstoelen. Dus heb ik maar een ouderwetse determinatiegids geraadpleegd die aan de hand van criteria als vorm, kleur en structuur (van hoed, steel en lamellen) uitkwam bij de blanke champignonparasol (*Leugoagaricus leucothites*). Geen heel bijzondere of indrukwekkende paddenstoel en algemeen voorkomend in gematigde klimaatzones overal ter wereld. De paddenstoel is eetbaar en heeft een champignonachtige geur en smaak. Bij sommige mensen veroorzaakt de blanke champignonparasol echter maag- en darmklachten, dus daarom heeft deze soort nooit de supermarkt bereikt.

October 3, 2022

WHITE DAPPERLING

While watering the plants on the 'deck' of the Nieuwe Instituut, I noticed some white mushrooms growing in one of the black plant tubs. Given the time of year, not a very big surprise, but given the location of this specific plant tub – quite far from the entrance doors of the Nieuwe Instituut – not very obvious either. However, my assumption that the spores have been blown in by the wind, might not be correct. Another possibility is that I myself, as a gardener, brought in the spores of this mushroom through my clothing or gardening tools.

Unfortunately my knowledge of Dutch mushrooms – over 5,000 species(!) – is rather limited. What I have noticed is that the photo determination apps on my smartphone also do not know how to handle mushrooms. So I consulted an old-fashioned mushroom identification guide that, based on shape, colour and structure (of cap, stipe and gills), concluded this is the white dapperling (*Leugoagaricus leucothites*). Not a very special or impressive mushroom and common in temperate zones around the world. The white dapperling is edible and smells and tastes a bit like the cultivated common mushroom (*Agaricus bisporus*). Some people however get gastric-upset or indigestion from eating the white dapperling so that is why this species never made it to the supermarket.

KASTANJEDRUIVEN VERPOTTEN

In 2018 werd het café van het Nieuwe Instituut vergroend. Hiertoe werden onder andere bij een gespecialiseerde kweker van grote kamerplanten een aantal kastanjedruiven aangeschaft van elk zo'n 3 meter hoog. De kastanjedruif (*Tetrastigma voinierianum*) is een subtropische klimplant die oorspronkelijk uit Vietnam en Laos komt. Wanneer de plant met zijn hechtranken grip krijgt op bomen en andere planten in zijn omgeving kan hij enorm gaan woekeren en grote hoogten bereiken. Als kamerplant in een pot kan de kastanjedruif, mits zorgvuldig geleid met behulp van bamboestokken of een klimrek, zo'n 5 tot 8 meter hoog worden. Te hoog dus voor de meeste huiskamers maar wel geschikt voor bepaalde kantoren en horecagelegenheden.

De aangeschafte kastanjedruiven waren gekweekt op hydrokorrels. Dit zijn roodbruine kleikorrels die door verhitting in een draaitrommeloven zijn geëxpandeerd. Gepofte kleikorrels dus, waar plantenwortels zich gemakkelijk tussen kunnen nestelen zonder zich eraan te hechten. Dat de meeste kastanjedruiven op hydrokorrels en niet op potgrond worden gekweekt zal te maken hebben met het feit dat ze voorbestemd zijn voor de kantoren- en horecamarkt, waar de verzorging van planten doorgaans niet optimaal is, om het maar zachtjes uit te drukken. Planten op hydrokorrels kunnen toe met minimale verzorging, zo wil het verhaal. Het enige wat je hoeft te doen is de waterpeilmeter in de gaten te houden en af en toe bij het bewateren wat plantenvoedsel toe te voegen.

De kastanjedruiven zagen er goed uit, maakten veel nieuwe scheuten en deden het zo'n twee jaar fantastisch. In 2020 kwam daar de klad in. De vier exemplaren in de hoek van het café achter het auditorium bleken spint te hebben. Kan gebeuren. De terrasdeuren van het café

staan bij mooi weer open waardoor de kans op luis, spint of mijt zeer reëel is. Spint houdt van warmte en droge lucht en als er één plaats is waar aan die condities wordt voldaan, dan is het wel de hoek achter het auditorium. De bladeren regelmatig besproeien – niet alleen de boven- maar ook de onderzijde – hielp.

Maar er was meer aan de hand. De nieuwe bladeren van de planten werden geleidelijk minder groen en wat geler van kleur. Omdat de kastanjedruif van nature als ondergroei in subtropische bossen voorkomt, vermoedde ik dat de planten in het café meer zonlicht kregen dan goed voor hen was. Vandaar dat ik deze zomer twee exemplaren heb verplaatst naar het dek van het Nieuwe Instituut, waar de lichttoetreding veel indirecter is. Mijn verwachting dat de planten daar beter zouden gedijen bleek echter niet uit te komen. Na twee maanden stonden ze er nog even futloos bij.

Tijd dus voor een meer rigoureuze ingreep. Vandaag heb ik de twee kastanjedruiven op het dek verpot en daarbij de hydrokorrels vervangen door potgrond op basis van tuinturf. Aan die potgrond zijn calcium, magnesium en andere meststoffen toegevoegd. Bij het verpotten van de planten bleek dat het diepere wortelstelsel deels verrot was. De kastanjedruif houdt van een hoge luchtvochtigheid maar kennelijk staat hij niet graag met zijn wortels in een permanent vochtig 'groeimedium'. Ik heb goede hoop dat de twee planten op het dek het nu eindelijk weer beter gaan doen.

October 10, 2022

REPOTTING SOME CHESTNUT VINES

In 2018, the cafe of the New Institute was given a green ambiance. To this end, a number of chestnut vines, each about 3 metres high, were purchased from a specialist grower of large house plants. The chestnut vine (*Tetrastigma voinierianum*) is a subtropical tendril-climber, native to Vietnam and Laos. When the plant gets a grip on neighbouring trees and other plants with its vines, it can grow considerably and reach great heights. As a houseplant in a pot, the chestnut vine, if carefully guided by bamboo stakes or a climbing frame, can reach a height of 5 to 8 metres. Far too high for most living rooms, but quite suitable for certain offices and catering establishments.

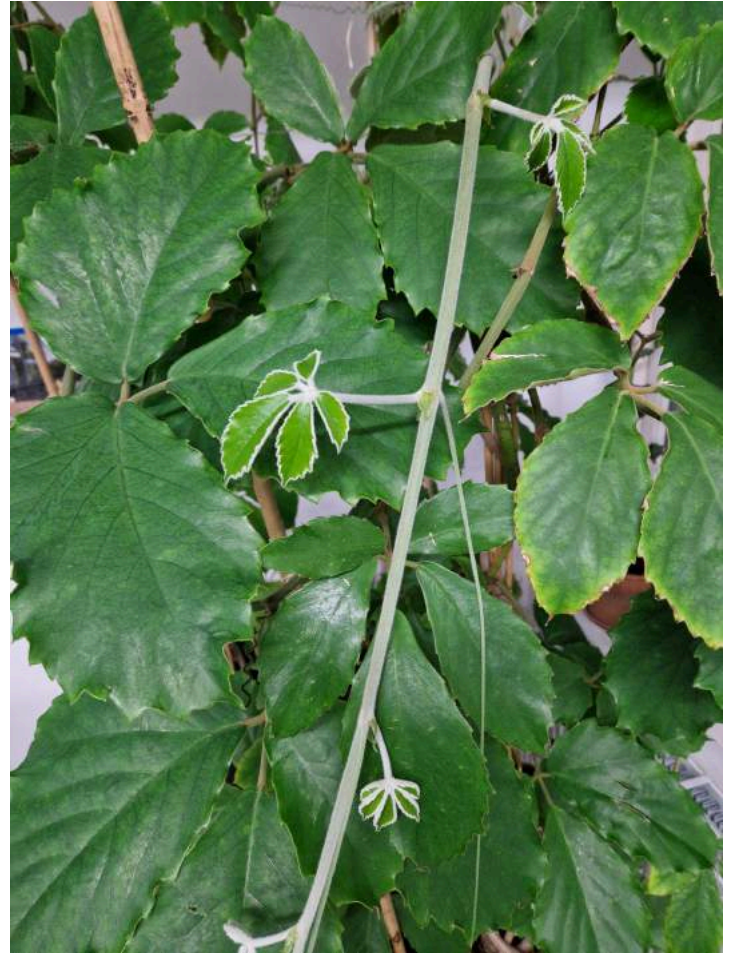
The purchased chestnut vines were grown on hydroponics, or to be more specific, on red-brown clay granules that have expanded by heating in a rotary kiln. Clay pebbles that allow plants to root easily without sticking to the root system. I guess most chestnut vines are grown on this medium because they are predestined for the office and catering market. Plant care in offices and catering establishments is usually not optimal, to say the least. Plants on hydroponics can do with minimal care, or so the story goes. All one has to do is keep an eye on the water level indicator and occasionally add some liquid plant food when watering.

The chestnut vines looked good, made many new shoots and did great for about two years. In 2020, this carefree period came to an end. The four plants in the corner of the cafe behind the auditorium turned out to have spider mites. No big surprise, as the terrace doors of the cafe are open on sunny days, so the chance of attracting aphids, spider mites and other pests is very real. Spider mites love warmth and dry air. If there is one place where those conditions are

met, it is the corner of the cafe behind the auditorium. Spraying the leaves regularly – not only the top but also the underside – proved to be an effective means of prevention.

But mites weren't the only problem. New leaves of the plants were gradually less green and more yellowish. Since the chestnut vine is by nature an undergrowth plant in subtropical forests, I suspected that the plants in the cafe were getting more direct light than was good for them. That is why this summer I moved two plants to the deck of the Nieuwe Instituut, where the light is much more indirect. My expectation that the plants would thrive there, however, was not fulfilled. After two months, they still showed no zest for life.

Time for a more rigorous intervention. Today I repotted the two chestnut vines on the deck and replaced the clay pebbles with a potting mix based on peat with calcium, magnesium and other added fertilisers. Lifting both chestnut vines from the clay pebbles I noticed that their deeper root systems were partly rotten. The chestnut vine likes high humidity but apparently does not like to be rooted in a permanently moist 'growing medium'. I have a premonition that the two plants on the deck will finally do better.

17 oktober 2022

KAAPSE WATERLELIE

In oktober-november, als veel andere waterplanten al zijn verlept of verdwenen, beleeft de Kaapse waterlelie (*Aponogeton distachyos*) zijn tweede bloei en juist dan is hij het meest zichtbaar. In april-mei bloeit hij ook maar dat doen veel andere waterplanten dat ook waardoor hij wat minder opvalt. Tussen de voor- en najaarsbloei verdwijnen de ovale drijvende bladeren en leidt de plant een verborgen bestaan onder water. Vanwege die dubbele bloei is de Kaapse waterlelie de laatste twintig jaar een favoriet geworden van veel vijverliefhebbers.

Zoals de naam reeds aangeeft komt deze waterplant oorspronkelijk uit Zuid-Afrika, waar hij *Cape pond weed*, *water hawthorn* of *waterblommetjie* wordt genoemd. Sinds 2006 wordt de plant in Nederland ook in het wild waargenomen, hoofdzakelijk in sloten en plassen in en rondom stedelijk gebied. Voor zover bekend gedraagt de plant zich in Nederland tot nu toe niet erg invasief omdat de winters net iets te koud zijn. Bij vorst vriezen exemplaren in ondiepe vijvers en wateren dood. Als onze winters echter door klimaatverandering minder koud worden, zou de Kaapse waterlelie misschien wel een plaag kunnen worden. In sommige delen van de wereld (Zuidoost-Australië, Nieuw-Zeeland) is dat reeds het geval.

De opvallende witte bloemen met zwarte stippen groeien op een gevorkte aar en geven een vanille-achtige geur af. De ovale bladeren zijn eetbaar en zijn een cruciaal ingrediënt in een gerecht dat terugvoert tot de tijd van Jan van Riebeeck. Dit gerecht, *waterblommetjies bredie*, is een stoofschotel van lamsvlees, uien en aardappelen met geblancheerde bladeren van deze waterplant.

Of we de Kaapse waterlelie volgend jaar in de vijvers van het Nieuwe Instituut zullen terugzien is ongewis en hangt sterk af van de winter die we voor de boeg hebben.

October 17, 2022

WATER HAWTHORN

In October-November, when many other aquatic plants have already withered or disappeared, the water hawthorn (*Aponogeton distachyos*) experiences its second bloom and that is when it is most visible. It also blooms in April-May, but many other aquatic plants do the same, making the water hawthorn less noticeable. Between the spring and autumn bloom, the oval floating leaves disappear and the plant lives a hidden existence under water. Because of its double bloom, water hawthorn has become a favourite of many pond enthusiasts over the last twenty years.

This aquatic plant originates from South Africa, where it is also called Cape pond weed or *waterblommetjie*. Since 2006, the plant has also been observed in the wild in the Netherlands, mainly in canals and open waters in and around urban areas. As far as is known, the plant has not been very invasive yet because Dutch winters are just a bit too cold. Specimens in shallow ponds and open waters often freeze to death. However, if climate change causes Dutch winters to become less cold, this aquatic plant could become a pest. This is already the case in other parts of the world (Southeast Australia, New Zealand).

The striking white flowers with black dots grow on a forked spike and give off a vanilla-like scent. The oval leaves are edible and are a crucial ingredient in a dish that goes back to the time of Jan van Riebeeck. This dish, *waterblommetjies bredie*, is a stew of lamb, onions and potatoes with blanched leaves of this aquatic plant.

Whether we will see this aquatic plant again in the ponds of the Nieuwe Instituut next year is uncertain and strongly depends on the winter ahead of us.

GRAS OP DE OPRIJLAAN

Bij de herontwikkeling van de Nieuwe Tuin zijn de parkeerplaatsen langs de arcade komen te vervallen en vervangen door een groenstrook. De beplanting van deze strook bestaat grotendeels uit duinvegetatie. Eenmaal flink geworteld is deze vegetatie goed bestand tegen droogte en volle zon. Een andere vergroeningsingreep, in hetzelfde gebied, betrof de vervanging van de betegelde oprijlaan naar de dienstingang en lift van het Nieuwe Instituut door een oprijlaan bestaande uit halfopen betonelementen. Voor zo'n halfopen oprijlaan is gekozen om de groenstrook met duinvegetatie visueel aan te laten sluiten bij de rest van de Nieuwe Tuin. Ook zorgen de halfopen betonelementen voor een betere afvoer van regenwater en dragen ze – in bescheiden mate – bij aan de reductie van stedelijke hittestress. Door klimaatverandering krijgt Nederland steeds warmere en drogere zomers en hebben we in de rest van het jaar vaker last van hevige regenval. De nieuwe oprijlaan van het Nieuwe Instituut is dus klimaatadaptief. De halfopen betonelementen zijn van het type SoliDrain Connect, in 2021 ontworpen door Ginette Blom (1961) en Jacqueline Moors (1966) voor het bedrijf Swaans Infra (Heeze).

De aanleg van de nieuwe oprijlaan, in februari en maart van dit jaar, was niet simpelweg een kwestie van oude tegels eruit, SoliDrain-elementen erin en de sleuven van de elementen vervolgens inzaaien met gras. Ook de ondergrond diende te worden aangepast. De SoliDrain-elementen rusten op een funderingsbed van grove steenfractie (puingranulaat) dat draagkrachtig genoeg is voor de vrachtwagens die gebruikmaken van de oprijlaan. Tegelijkertijd is dit funderingsbed redelijk doorwortelbaar voor gras. Op het funderingsbed is nog een speciale substraatlaag aangebracht waardoor het ingezaaide gras de kans krijgt een wortelpakket te vormen van circa 30 cm.

Het ingezaaide gras is een mengsel van Engels raaigras (*Lolium perenne*), veldbeemdgras (*Poa pratensis*) en roodzwenkgras (*Festuca rubra*). Het is een mengsel dat snel een groot wortelpakket vormt maar boven de grond relatief traag groeit en dus niet vaak hoeft te worden gemaaid. Vandaag, 24 oktober, heb ik het gras voor de eerste maal dit seizoen gemaaid. Dat dit nog niet eerder gebeurd is heeft echter heel specifieke redenen. Half mei, zo'n drie weken nadat het ingezaaide grasmengsel was ontkiemd, werd de nieuwe oprijlaan nagenoeg volledig afgedekt met kunststof rijplaten voor zwaar bouwverkeer. Dit in verband met de opbouw van het tijdelijke zomerpodium op het dak van het Nieuwe Instituut. Toen die rijplaten na enkele weken weer werden weggehaald was er geen grasspriet meer te bekennen en moesten de SoliDrain-elementen opnieuw worden ingezaaid. Toen dat zaad weer was ontkiemd sloeg de langdurige zomerdroogte toe, waardoor de groei niet doorzette. En toen het podium op het dak half augustus werd afgebroken verschenen er wederom rijplaten op de oprijlaan waardoor het jonge gras opnieuw een klap kreeg. Al met al heeft het dus tot het najaar geduurd eer de nieuwe oprijlaan echt groen begon te kleuren.

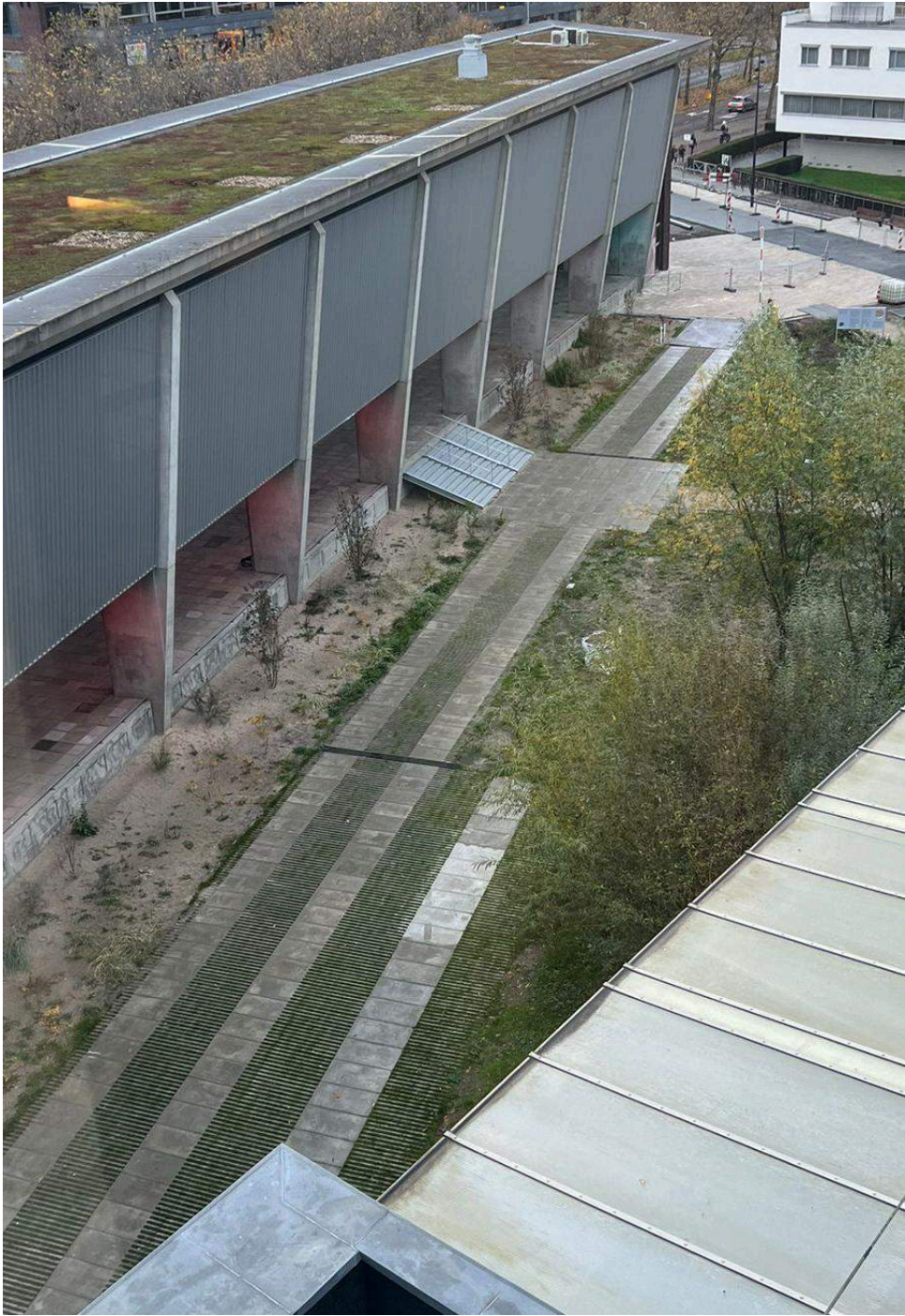
October 24, 2022

GRASS ON THE DRIVEWAY

In the redevelopment process of the New Garden, the parking spaces along the arcade were removed and replaced by a vegetation strip. The plants in this strip are mainly native species that can be found in the Dutch dunes. Once firmly rooted, these plants can withstand drought and full sun. Another intervention, in the same area of the New Garden, was the replacement of the stone driveway to the back entrance and elevator of the Nieuwe Instituut with a semi-open concrete driveway. This semi-open driveway visually connects the dune vegetation strip with the rest of the New Garden. The semi-open concrete elements also ensure better drainage of rainwater and reduce – to a modest extent – urban heat stress. Due to climate change, The Netherlands are experiencing increasingly warmer and drier summers, and are faced with periods of heavy rainfall in the rest of the year. The new driveway of the Nieuwe Instituut is therefore climate-adaptive. The semi-open concrete elements are of the SoliDrain Connect type, designed in 2021 by Ginette Blom (1961) and Jacqueline Moors (1966) for the company Swaans Infra (Heeze).

Construction of the new driveway, in February and March of this year, was not just a matter of removing the old stones, inserting the SoliDrain elements and then seeding the slots of these elements with grass. SoliDrain elements require a special foundation of coarse stone fraction (rubble granulate) to carry the heavy trucks that are using the elements as driveway. At the same time the rubble granulate allows grass to root reasonably well. On top of this foundation a substrate layer has been applied, which gives the grass the opportunity to form a root package of approximately 30 cm.

The sown grass is a mixture of perennial ryegrass (*Lolium perenne*), common meadow grass (*Poa pratensis*) and red fescue (*Festuca rubra*). It is a mixture that quickly forms a dense root package, but grows slowly above ground and therefore does not need to be mowed very frequently. Today, October 24, I mowed the grass for the first time this season. That cutting the grass could be delayed for so long has however quite specific reasons. In mid-May, about three weeks after the grass mixture had germinated, the new driveway was almost completely covered with plastic composite road plates. These were needed for the construction of a temporary summer podium on the roof of the Nieuwe Instituut. When the road plates were removed after a few weeks, not a single blade of grass was left, so the SoliDrain elements had to be sown again. Just when that new seed had germinated the prolonged summer drought hit, which prevented the grass from growing. Road plates again covered the driveway in mid-August, when the podium on the roof was demolished, another setback for the young grass. That is why it took until this autumn before the new driveway really started to turn green.

31 oktober 2022

LAATBLOEIERS

Zelden zijn de laatste zeven dagen van oktober zo zonnig en warm geweest als dit jaar. De hoogste gemiddelde dagtemperatuur gemeten in Rotterdam bedroeg de afgelopen week 17,9 °C. In de nachten zakte de thermometer gemiddeld niet onder de 10 °C. De hele maand oktober telde in Rotterdam ruim 140 zonuren en de gemiddelde maandtemperatuur kwam uit op 13,8 °C, bijna drie graden boven wat normaal is. Dat mooie weer heeft zijn weerslag gehad op het plantenleven in de Nieuwe Tuin. Bij mijn rondgang door de tuin zag ik vandaag verschillende eenjarigen die normaal gesproken in deze tijd van het jaar al lang zijn uitgebloeid, zoals klaproos (*Papaver rhoeas*) en korenbloem (*Centaurea cyanus*). Omdat ik deze eenjarigen in de voorbije zomer niet (korenbloem) of nauwelijks (klaproos) in de tuin was tegengekomen, was het verheugend ze nu wél te zien.

Bij de aanleg van de Nieuwe Tuin, in 2015, heeft ecologisch hovenier Hans Engelbrecht zo'n honderd verschillende soorten ingezaaid. Bij de heraanleg van de Nieuwe Tuin, in het kader van de reconstructie van het Museumpark, is behoorlijk wat grond verzet. Hoewel met de aannemer was afgesproken dat de grondbalans niet mocht worden verstoord – en er dus geen grond van buiten de tuin is aangevoerd – is de toplaag waarin de zaden zich bevinden in grote delen van de tuin wel vermengd geraakt met dieper gelegen grondfracties. Ook hebben de zware machines waarmee de werkzaamheden werden uitgevoerd geleid tot een zekere verharding van het grondpakket. Of de vervolgens door Hans Engelbrecht opnieuw ingezaaide bedden langs de paden van de Nieuwe Tuin tot bloei zouden komen, moest dus maar worden afgewacht. Kort gezegd kwam het erop neer dat het voor mij deze zomer een groot raadsel was welke bloeiende eenjarigen waar precies zouden opkomen. Helaas hebben het droge

voorjaar en de daaropvolgende nog drogere zomer er voor gezorgd dat veel eenjarigen helemaal niet opkwamen of dat ze verdroogden eer ze konden gaan bloeien.

Dat sommige eenjarigen helemaal aan het eind van het seizoen toch nog kans gezien hebben om tot bloei te komen is dus zonder meer een mooie opsteker. Ik heb goede hoop dat we volgend jaar wat meer eenjarige zomerbloeiers zullen terugzien, al zal uiteraard wederom veel afhangen van het weer. Overigens zag ik vandaag ook een eenjarige exoot die nooit door Hans Engelbrecht is ingezaaid en die zich kennelijk geheel op eigen kracht in de Nieuwe Tuin heeft gevestigd. Het betreft de cosmea (*Cosmos bipinnatus*), een plant van Noord-Amerikaanse herkomst die de laatste jaren in Nederland flink oprukt. Dat komt doordat de zaden van cosmea in heel wat bloemrijke akkerrandmengsels zitten en ook in veel bijen- en vlindermengsels die mensen in hun tuin strooien.

October 31, 2022

LATE BLOOMING WILDFLOWERS

Rarely have the last seven days of October been as sunny and warm as this year. The highest average daytime temperature measured in Rotterdam was 17.9 °C. Night temperature did not drop below 10 °C on average. The entire month of October had more than 140 hours of sunshine and the average monthly temperature in Rotterdam was 13.8 °C, almost three degrees above what is normal. The beautiful weather has had an impact on plant life in the New Garden. Walking around the garden today, I saw several annual plants that would normally have long finished flowering around this time of year, such as poppy (*Papaver rhoeas*) and cornflower (*Centaurea cyanus*). Since I had spotted these wild flowers barely (poppy) or not at all (cornflower) last summer, it was a great surprise to see them this late in the season.

When the New Garden was constructed, in 2015, ecological gardener Hans Engelbrecht sowed about a hundred different species of annual plants. During the reconstruction in 2021 and 2022, as part of the redesign of the Museum Park, quite a lot of the New Garden was disturbed. Although the contractor had agreed not to bring in earth from outside, the garden's topsoil with its organic matter and seed deposits became mixed with deeper soil fractions. The heavy machinery with which the work was carried out also led to a certain soil compaction. So the disturbed parts of the New Garden that were subsequently sown again by Hans Engelbrecht were not in the best of shape. Therefore it was a great mystery to me which flowering annuals would come up and where. Unfortunately, low rainfall in spring and even lower rainfall in summer, caused many annual plants not to emerge, and those who did often withered before flowering.

That several annual plants have managed to flower beyond their normal season, is a small but delightful present. It certainly raises my expectations for next summer. Hopefully we will see some more annual flowering plants in the New Garden, although a lot will of course again depend on the weather. Incidentally, today I discovered an exotic annual plant that surely has never been sown by Hans Engelbrecht, but has established itself spontaneously in the New Garden. It is garden cosmos (*Cosmos bipinnatus*), a plant of North American origin that in recent years has been on the rise in the Netherlands as a wild species. That is because seeds of this plant are included in many wildflower mixtures for crop field margins, as well as in mixtures for honey bee and butterfly gardens.

